

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія аеронавігації

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни
«Вступ до спеціальності (основи авіації МВС України)»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти

Аеронавігації

**за темою № 5 - «Єдина система авіаційної безпеки та цивільного
захисту України»**

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.2021 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного коледжу
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 22.09.2021 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з технічних дисциплін
Протокол від 22.09.2021 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії аеронавігації, протокол від 10.09.2021
№ 2

Розробник:

1. викладач циклової комісії аеронавігації Ножнова М.О.
2. викладач циклової комісії технічного обслуговування авіаційної техніки, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Дєрябіна І.О.

Рецензенти:

1. професор кафедри аеронавігаційних систем навчально-наукового інституту Аеронавігації, електроніки та телекомунікації Національного авіаційного університету, доктор технічних наук, доцент Шмельова Т.Ф.
2. викладач циклової комісії аеронавігації Кременчуцького льотного коледжу Харківського університету внутрішніх справ, викладач-методист, к.т.н., с.н.с Тягній В.Г.

План лекції:

1. Єдина система авіаційної безпеки та цивільного захисту України.
2. Структура управління координації діяльності авіації.

Рекомендована література:

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України. Режим доступу: <https://mvs.gov.ua/ua/main/>

Текст лекції**1. Єдина система авіаційної безпеки та цивільного захисту України.**

29 серпня 2018 року Міністерство внутрішніх справ України, підписанням контракту з французькою компанією «Airbus Helicopters SAS», заклало основу новому, небаченому раніше, прогресивному проєкту – Система єдиної авіаційної безпеки та цивільного захисту МВС.

У рамках підписаного контракту між Міністерством внутрішніх справ України та компанією «Airbus Helicopters SAS» до України має прибути 55 гелікоптерів французького виробництва - H125 для Державної прикордонної служби України; H145 для Національної поліції України; H225 для Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Національної гвардії України.

Всі повітряні судна різні і пристосовані до виконання різноманітних завдань підрозділів МВС:

- аеромедичної евакуації,
- рятувальних операцій,
- підтримання громадського порядку,
- антитерористичні та спеціальні операції,
- підтримка охорона на державних кордонах та підтримання порядку на дорогах.

Станом на 28 серпня 2021 року в системі МВС вже працює 17 французьких гелікоптерів:

- 2 типу H125 для Державної прикордонної служби України;
- 5 типу H145 для Національної поліції України;
- 6 типу H225 для Державної служби України з надзвичайних ситуацій;
- 4 типу H225 для Національної гвардії України.

Однак, контракт не обмежується виключно постачанням авіаційної техніки.

Українські авіатори, в рамках домовленостей, проходять навчання на базах тренінг-центрів у Франції та Німеччині, а також на фондах авіаційних підрозділів НГУ, ДСНС та ДПСУ в Україні. Станом на сьогодні підготовано до виконання завдань 172 особи авіаційного персоналу.

Для якісної підготовки авіаторів та авіоніків системи МВС на базі Кременчуцького льотного коледжу ХНУВС встановлюється повний польотний тренажер-авіасимулятор (FFS) для гелікоптера типу H225 та вже наявні макет гелікоптера H22 та макети окремих вузлів та агрегатів гелікоптера H145.

Загалом, **Єдина система авіаційної безпеки та цивільного захисту МВС** – це літаки- Ан-32П, Ан-26 і Ан-3, а також вертольоти - Мі-8МТ, Мі-8Т, ЕС-145 Eurocopter, H225 Super Puma для пошуково-рятувальних операцій, гасіння пожеж, розвідки зон надзвичайної ситуації, довозення гуманітарних вантажів та виконання завдань санітарної авіації Державної служби з надзвичайних ситуацій;

Літаки - Ан-26 та Ан-72, вертольоти Мі-8, Мі-2 та AIRBUS HELICOPTERS EC 225 LP. Ескадрилія безпілотних авіаційних комплексів, на озброєння яких поступили комплекси типу: «Fly-eye», «KS-1», «Raven», «RQ-11B, «Фурія» та МАРА-2М. AIRBUS HELICOPTERS EC 225 LP. Національної гвардії України.

На озброєнні Держприкордонслужби знаходяться: легкі патрульні літаки та транспортні літаки - Diamont, Ан-24, Ан-26, та 72-П; середні вертольоти Мі-8МТ та AIRBUS H125; безпілотні авіаційні комплекси короткої тривалості польоту (І класу).

Національна поліція України використовує гелікоптери AIRBUS HELICOPTERS H145.

В планах Міністерства внутрішніх справ активне розгортання системи обслуговування та ремонту вертольотів Airbus Helicopters в Україні. Центром технічної підтримки стане місто Ніжин Чернігівської області. У перспективі цей майданчик обслуговуватиме гелікоптери й наших європейських партнерів.

За словами начальника управління координації діяльності авіації МВС Олександра Кашуби, МВС продовжує нарощувати свої потужності і чекає на нові поставки гелікоптерів.

У рамках формування та розвитку Системи авіаційної безпеки, до кінця 2021-го планується отримати загалом 22 гелікоптери для потреб усіх служб МВС.

За спільної ініціативи МВС і МОЗ, та завдяки системі авіаційної безпеки МВС, в Україні відновлюється аеромедична евакуація - абсолютно новий рівень надання екстреної медичної допомоги, при якій людина отримає лікарську допомогу або буде доставлена в медзаклад з будь-якого, навіть найвіддаленішого, куточка країни. Друга складова цієї програми - підтримка вітчизняної трансплантології. Це та галузь медицини, де успіх критично залежить, зокрема, від швидкості доставлення реципієнта або органу до місця операції. Лише за перший місяць роботи пілотного проекту вдалося врятувати життя шести осіб, які потребували невідкладної медичної допомоги. Крім того, за одну добу, лікарі трансплантологи з "ОХМАДИТ" та Центру хірургії ім Шалімова провели екстрену трансплантацію печінки та двох нирок від одного

донора для тяжкохворого хлопчика завдяки тому, що авіація МВС швидко і вчасно привезла орган.

Також авіація МВС України допомагає іноземним державам у ліквідації наслідків катастроф та надзвичайних ситуацій. Так, 20 липня 2021 р. Україна направила на допомогу Турецькій Республіці два літаки АН-32П ДСНС, де вони надавали допомогу у гасінні масштабних лісових пожеж.

Авіаційна служба цивільного захисту населення

Завдання, які стоять перед системою:

Авіаційна служба цивільного захисту населення створюється з метою побудови ефективної системи допомоги населенню при настанні надзвичайних ситуацій, запобіганню виникненню надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків.

Головна ідея цього проекту:

01. Всі літальні апарати, які функціонуватимуть в рамках зазначеної системи, будуть працювати в системі єдиної дислокації, координації та управління.

02. У разі виникнення надзвичайної ситуації залучення авіаційної техніки для її ліквідації буде здійснюватися виходячи з функціональної готовності та найближчої її територіальної доступності, а не виходячи з належності такої техніки до того, чи іншого центрального органу виконавчої влади

03. Планова робота авіаційних підрозділів ЦОВВ буде здійснюватиметься відповідно до їх функціонального напрямку роботи, в той же час у разі виникнення надзвичайної ситуації вся необхідна авіаційна техніка буде залучатися до її ліквідації.

	<p><i>«Вже в цьому році (2021) Україна отримає перший мобільний загін - вертолітний загін служби реагування. Це дозволить перейти нам новий якісний рівень забезпечення. Близько 55 вертольотів забезпечать систем покриття по всій країні».</i> (із промови экс-міністр МВС Арсена Авакова)</p>	
---	--	---

Заплановане досягнення

З урахування поступового розгортання авіаційного парку, відповідно до місць постійної дислокації та чергування, у 2021 році заплановано досягнути таких показників часу реагування:

Політ на відстань	Час реагування	
	День, хв	Ніч, хв

До 50 км	до 5	до 15
Від 50 до 150 км	до 10	до 30
Понад 150 км	до 20	до 45

В подальшому, з урахуванням накопичення досвіду використання авіаційної техніки в єдиній системі авіаційного захисту зазначений час реагування планується зменшити вдвічі.

ДСНС

- 01.** Участь у гасінні пожеж та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природнього та техногенного характеру;
- 02.** Транспортування аварійно-рятувальних підрозділів (в т.ч. Медичного персоналу);
- 03.** Виконання пошуково-рятувальних операцій в межах міжнародних зобов'язань України
- 04.** Аеромедична евакуація хворих та постраждалих;
- 05.** Виконання пошуково-рятувальних операцій на воді, в гірській місцевості та в важкодоступних місцях.

ДПСУ

- 01.** Нагляд за державним кордоном;
- 02.** Виявлення та припинення спроб незаконного переміщення через державний кордон людей, товарів та транспортних засобів;
- 03.** Проведення спеціальних операцій та десантування.

НПУ

- 01.** Патрулювання території на предмет виявлення протиправної діяльності (незаконний видобуток корисних копалин, вирубки лісу, вирощування нарковмісних рослин);
- 02.** Спостереження за об'єктами критичної інфраструктури (залізниці, порти, нафто- та газопроводи тощо);
- 03.** Пошук зниклих осіб та злочинців, що розшукуються;
- 04.** Проведення поліцейських спеціальних операцій та десантування.

НГУ

- 01.** Участь у забезпеченні безпеки важливих державних об'єктів та ядерних установок;
- 02.** Участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні;
- 03.** Проведення поліцейських спеціальних операцій та десантування.

Положення про єдину державну систему цивільного захисту від 9 січня 2014 року №11 регулює питання здійснення заходів цивільного захисту в

державі, визначає склад органів управління та сил цивільного захисту, планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту, порядок виконання нею завдань та організації взаємодії.

Керівництво єдиною державною системою цивільного захисту здійснює Кабінет Міністрів України.

Безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту здійснює ДСНС.

Єдина державна система цивільного захисту складається з постійно діючих функціональних і територіальних підсистем та їх ланок.

Функціональні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту (далі - функціональні підсистеми) створюються у відповідних сферах суспільного життя центральними органами виконавчої влади з метою захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період, забезпечення готовності підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.

Безпосереднє керівництво діяльністю функціональної підсистеми здійснюється керівником органу чи суб'єкта господарювання, що створив таку підсистему.

Територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту (далі - територіальні підсистеми) створюються в Автономній Республіці Крим, областях, мм.

Києві та Севастополі з метою здійснення заходів щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період у відповідному регіоні.

Безпосереднє керівництво діяльністю територіальної підсистеми, її ланок здійснюється посадовою особою, яка очолює орган, що створив таку підсистему, ланку.

Органи управління та сили цивільного захисту

У складі єдиної державної системи цивільного захисту функціонують постійно діючі органи управління цивільного захисту, координаційні органи, сили цивільного захисту функціональних і територіальних підсистем.

Постійно діючими органами управління цивільного захисту, до повноважень яких належать питання організації та здійснення заходів цивільного захисту, є:

- на державному рівні - Кабінет Міністрів України, ДСНС, а також центральні органи виконавчої влади, що створюють функціональні підсистеми, та підрозділи з питань цивільного захисту у складі їх апаратів;
- на регіональному рівні - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, підрозділи з питань цивільного захисту, які утворюються у їх складі, територіальні органи ДСНС;
- а місцевому рівні - районні, районні у мм. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчі органи міських (міст республіканського Автономної Республіки Крим, міст обласного і районного значення) рад, підрозділи з питань цивільного захисту, які утворюються у їх складі, виконавчі

органи селищних та сільських рад, підрозділи територіальних органів ДСНС;

- на об'єктовому рівні - керівні органи підприємств, установ та організацій, а також підрозділи (посадові особи) з питань цивільного захисту, які утворюються (призначаються) такими органами відповідно до законодавства.

Координаційними органами є:

- на загальнодержавному рівні - Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;

- на регіональному рівні - комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя;

- на місцевому рівні - комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій районів, міст, районів у містах, селищ;

- на об'єктовому рівні - комісії з питань надзвичайних ситуацій підприємств, установ та організацій.

Для координації робіт з ліквідації наслідків конкретної надзвичайної ситуації на державному, регіональному, місцевому та об'єктовому рівні у разі потреби утворюються спеціальні комісії з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, діяльність яких провадиться відповідно до положень про такі комісії.

Для забезпечення управління у режимі повсякденного функціонування органами управління та силами цивільного захисту, координації їх дій, здійснення цілодобового чергування та забезпечення функціонування системи збору, оброблення, узагальнення та аналізу інформації про обстановку в районах виникнення надзвичайних ситуацій функціонують:

1) на державному рівні:

оперативно-чергова служба державного центру управління в надзвичайних ситуаціях ДСНС;

оперативно-чергові (чергові, диспетчерські) служби центральних органів виконавчої влади (у разі їх утворення);

2) на регіональному рівні:

оперативно-чергові служби пунктів управління Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій;

оперативно-чергові служби центрів управління в надзвичайних ситуаціях територіальних органів ДСНС;

оперативно-чергові (чергові, диспетчерські) служби територіальних органів центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення);

3) на місцевому рівні:

чергові служби райдержадміністрацій та виконавчих органів міських рад; оперативно-чергові (чергові, диспетчерські) служби територіальних органів

центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення);

4) на об'єктовому рівні - чергові (диспетчерські) служби підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення).

У разі виникнення надзвичайних ситуацій до роботи центрів управління в

надзвичайних ситуаціях залучаються представники заінтересованих органів державної влади.

Для забезпечення сталого управління суб'єктами забезпечення цивільного захисту та виконання функцій, передбачених на особливий період, використовується відповідно до статті 72 Кодексу цивільного захисту України державна система пунктів управління.

Для управління єдиною державною системою цивільного захисту використовується телекомунікаційна мережа загального користування, телекомунікаційна мережа спеціального призначення та державна система урядового зв'язку.

До складу сил цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту входять:

Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту; аварійно-рятувальні служби;

формування цивільного захисту;

спеціалізовані служби цивільного захисту; пожежно-рятувальні підрозділи (частини); добровільні формування цивільного захисту.

Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту функціонує в системі ДСНС.

Перелік центральних органів виконавчої влади, якими утворюються спеціалізовані служби цивільного захисту, наведено у додатку 2 Положення.

До складу сил цивільного захисту функціональних підсистем входять:

- спеціалізовані професійні аварійно-рятувальні служби;
- об'єктові аварійно-рятувальні служби; об'єктові формування цивільного захисту;

- галузеві та об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту;

- державні пожежно-рятувальні підрозділи (частини), що забезпечують відомчу пожежну охорону;

- добровільні формування цивільного захисту.

До складу сил цивільного захисту територіальних підсистем входять:

- підрозділи (частини) Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту;

- регіональні, комунальні, об'єктові аварійно-рятувальні служби та аварійно-рятувальні служби громадських організацій;

- об'єктові та територіальні формування цивільного захисту;

- територіальні та об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту;

- добровільні формування цивільного захисту.

Для забезпечення доступності для населення послуг у сфері захисту від пожеж та надзвичайних ситуацій, громадської безпеки, екстреної медичної допомоги органи місцевого самоврядування можуть утворювати центри безпеки, в яких можуть розміщуватися пожежно-рятувальні підрозділи, підрозділи Національної поліції та бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги.

Критерії утворення в населених пунктах центрів безпеки визначаються

Мінрегіоном разом з МВС та МОЗ.

Облік сил цивільного захисту на державному рівні ведеться ДСНС, а регіональному рівні - її територіальними органами.

Органи МВС	
Національна поліція України (НПУ)	Державна прикордонна служба України (ДПСУ)
Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС)	Національна гвардія України (НГУ)
Державна міграційна служба України	Головний сервісний центр МВС України

2. Структура управління координації діяльності авіації

З урахуванням найкращих європейських практик уніфікованого використання гелікоптерів для виконання спільних завдань різними органами влади планується через **Управління координації діяльності авіації МВС** здійснювати організацію спільного виконання завдань, які потребують термінової реалізації.

Приклад: до Національної поліції України (НПУ) поступила інформація про можливий незаконний видобуток бурштину в важкодоступному районі на півночі Житомирської області. Поруч із зазначеним районом розміщено місце базування прикордонного гелікоптерів Н-125 обладнаного камера відеоспостереження. З урахуванням наявного для використання гелікоптерів МВС погоджує організацію спостережного польоту прикордонників для потреб НПУ. Отримана в ході польоту інформація невідкладно разом з відеоматеріалами передається для реагування до НПУ.

Посада	Ім'я
Начальник Управління координації діяльності авіації	Кашуба Олександр Євгенович
Заступник начальника Управління координації діяльності авіації	Дерев'янка Павло Васильович

Управління координації діяльності авіації МВС структурний підрозділ МВС на які покладено завдання з загального нагляду та координації діяльності Управлінь авіації ЦОВВ, внесення пропозицій щодо формування державної політики в сфері авіаційної безпеки населення.

Управління авіації ЦОВВ — забезпечують функціонування авіа підрозділів, управління льотним та технічним складом, утримання аеродромів, місць базування та іншої льотної інфраструктури, забезпечення чергування авіа підрозділів та здійснення вилетів.

Система технічного обслуговування та модернізації гелікоптерів — забезпечує планове технічне обслуговування гелікоптерів, проведення гарантійний та пост гарантійних ремонтних робіт, в тому числі капітального ремонту основних вузлів та агрегатів, формування бази основних запасних частин та комплектуючих. Сервісний центр планується розмістити на території основного місця базування льотних підрозділів ДСНС на аеродромі в м. Ніжин. Відповідно до проекту, сервісний центр буде обслуговувати як гелікоптерів ЦОВВ, так і на договірних умовах гелікоптерів виробництва компанії Airbus Helicopters інших підприємств, установ та організацій.

Система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації льотного та льотно-технічного складу — забезпечують якісну підготовку персоналу для комплектації авіаційних підрозділів ЦОВВ. Для забезпечення максимально ефективного навчального процесу навчальний заклад з підготовки льотного та льотно-технічного складу планується забезпечити сучасними зразками гелікоптерів, а також модернізувати існуючі та забезпечити новими тренажерами важких гелікоптерів. Крім того, до навчального процесу планується залучати досвідчених пілотів і техніків із ЦОВВ які мають практичний досвід як використання техніки Airbus Helicopters так і виконання особливо важливих та небезпечних вильотів — гасіння пожеж, евакуація поранених, пілотування в складних погодних умовах тощо.